

LUTHERSK KIRKETIDENDE

TEMA: FORSONING

LEDER

ER GUDS FORSONING RELASJONELL
ELLER INTRAPSYKISK?

ARTIKLER OG INNLEGG

FORSONING OG TILGIVELSE
SOM TEMA I SJELESORGEN
FORSONING I PÅSKEN
BISKOP PÅ USIKKER GRUNN

ORD AV LUTHER

SØNDAGSTEKSTEN

4. SØNDAG I PÅSKETIDA
5. SØNDAG I PÅSKETIDEN
17. MAI
6. SØNDAG I PÅSKETIDEN
FRA BISPEDØMMERÅDENE

ER GUDS FORSONING RELASJONELL ELLER INTRAPSYKISK?

Det er minst to grunner til at forsoning er et viktig tema akkurat når dette nummeret av Luthersk Kirketidende leses. For det første er påsken svært nært forestående. Påskens hendelsesforløp er teologisk blitt forstått som en avgjørende del av en forsoningsprosess. For det andre er en av bladets målgrupper prester. Og ved alle presteordinasjoner leses ordene fra 2 Kor 5,18: "Men alt er av Gud, han som ved Kristus forsonte oss med seg selv og ga oss forsoningens tjeneste." Hva vil det si å gå inn i forsoningens tjeneste? I dette nummeret har vi to artikler som omhandler konflikt og forsoning, både mellom mennesker og i forholdet til Gud.

Kirken blir fra tid til annen beskyldt for å være irrelevant; det vil si at den i hovedsak svarer på spørsmål folk ikke stiller. Et spørsmål kirken har lagt mye vekt på å besvare, er Martin Luthers eget spørsmål fra klostercellen: "Hvordan finner jeg en nådig Gud?" Umiddelbart høres dette ut som et relasjonelt spørsmål, et spørsmål som spiller seg ut i forholdet mellom Gud som den ene part og mennesket Martin som den andre. En slik relasjonell forståelse av forsoningen forutsetter en relasjonell konflikt, et skisma. Det er noe i veien med forholdet mellom Gud og menneske, noe som må repareres. Denne skaden i forholdet blir ofte forstått som en objektivt tilstedeværende skade som ikke nødvendigvis handler om en opplevelse av konflikt. For Martin Luther var det imidlertid en sterkt følelsesladet konflikt, en opplevelse som drev ham til fortvilelse.

Det var også en ny forståelse av Guds rettferdighet som ga ham en gjennomgripende frihet fra denne fortvilelsen og som motiverte hans reform. Sagt på en annen måte: Reformasjonen var sjelesørgerisk motivert fra start til mål, hvis den har noe mål.

Men det er tungt for prester og teologer å fortsette å gi det samme relasjonelle forsoningssvaret hvis ingen lenger stiller spørsmålet. Vi blir trøttest av først å skulle få fram fortvilelsen hos folk, for så å presentere dem for lettelsen. Noen ganger føles det ikke helt redelig. Det mangler fortsatt

Det har frigjørende kraft
både for gudsforhold,
mellommenneskelige
relasjoner og for mitt
 eget strev med meg selv.

ikke på relasjonelle konflikter, men Gud er sjeldnere den ene av partene. I en omfattende undersøkelse av hvilke tema som oftest berøres i norske presters sjelesorgsamtaler, er det de mellommenneskelige og intra-

psykiske konfliktene som dominerer (Danbolt, Stifoss-Hansen, Grung 2016). Er det mulig å snakke teologisk om forsoning på andre måter enn gjennom "broillustrasjonen" der korset legges som den ene, nyopprettede og endegyldige forbindelsen over avgrunnen mellom Gud og menneske?

Når Gud i mindre grad enn tidligere erfares som en ekstern motpart i en konflikt, betyr det kanskje at konflikten i større grad har flyttet inn i det enkelte menneske. Det er i det intrapsykiske at stemmene diskuterer med hverandre; det er i den enkeltes følelser at selvfordømmelsen og ambivalensen spiller seg ut i fortvilelse. For noen er Gud en del av denne kampen, men ofte på en

uklar måte. Gud er en av mange stemmer i den interne konflikten, men spørsmålet blir ikke hvor jeg finner en nådig Gud, men hvor jeg kan finne et nådig "selv". Evangeliet kan tale til denne smerten. Forsoning med seg selv er ingen annenrangs forsoning; for et troende menneske vil en slik indre forsoning alltid ha med Gud å gjøre. At Gud også kanskje driver med en del intrapsykisk forsoningsarbeid for sin egen del, er en side av saken. Den objektive forsoningslære forstås et stykke på vei som et indre oppgjør i Gud.

Men i forkynnelse og sjelesorg kan vi med fordel ta i bruk et vidt spekter av språk for hva Guds frelsesgave består i. Ikke minst kan selve ordet gave utfoldes; det har frigjørende kraft både for gudsforhold, mellommenneskelige relasjoner og for mitt eget strev med meg selv.

.....
SJUR ISAKSEN
SJUR.ISAKSEN@MF.NO

*Redaksjonen ønsker alle våre lesere,
bidragsytere, annonsører og andre
kontakter en velsignet
Kristi Oppstandelsesfest.*

FORSONING OG TILGIVELSE SOM TEMA I SJELESORGEN

AV TORMOD KLEIVEN, FORSKNINGSSJEF VED HØYSKOLEN DIAKONOVA
TOK@DIAKONOVA.NO

Tilgivelse er grunntonen i Guds frelse. Han møter oss slik at livet vårt kan leves i fellesskap med den levende, hellige Gud på grunnlag av Jesu Kristi forsoningsverk. Dette er jubeltonen i selve evangeliet. Kom, for alt er ferdig. Jesaja formidler dette: ”Kom, alle tørste, kom til vannet! Dere uten penger, kom og kjøp korn og spis! Kom, kjøp korn uten penger, vin og melk uten betaling!” (Jes 55,1)

Når tilgivelse og forsoning skjer mellom oss mennesker når vi har såret eller krenket hverandre, representerer dette fortsatt noe av det fineste som kan skje. Samtidig utfordrer spørsmålet om tilgivelse spesielt når det knyttes til opplevelser som har etterlatt seg dype sår. Hvordan skal vi forstå ordene i ”Vår Far” om at vi skal tilgi hverandre slik som Gud tilgir oss?

Min bakgrunn for et faglig dypdykk i dette temaet er nettopp møter med mennesker som er blitt utsatt for dyptgripende krenkelser gjennom seksualisert maktmisbruk, og i møte med de menneskene som har påført dem disse krenkelsene.

MISBRUK AV TILGIVELSE

Tilgivelse forutsetter en avklaring av hva som gir oss rett til å be om og makt til å gi tilgivelse slik at det kan være en oppreisende mulighet for begge parter. Hva er grunnlaget for forsoning mellom mennesker, forstått som et relasjonelt oppgjør? Hva skal til for at partene kan forholde seg til hverandre på en avklart måte? Hva gir mulighet for en livsforsoning som betyr å komme til rette med det vonde i eget liv slik at det ikke lenger preger nåtiden?

Misbruk av tilgivelse er dessverre en del av vår historie når en i kristen kontekst har forholdt seg

til mennesker som er krenket av kirkens egne tillitspersoner eller av andre i autoritative roller. En kvinne som ble seksuelt krenket av en profilert kristen leder³, beskriver det på følgende måte:

Han tok hånda over bordet og sa: ”Tilgi meg!” Så sa jeg ja. Og dermed mente han at alt var borte vekk i glemselens hav. – Når noen ber om tilgivelse, så har jo ikke jeg noe annet å si enn ”ja, jeg tilgir deg”. Men jeg er enig at det var for lett vint for ham. Han tok det ikke inn over seg.¹

Hun visste at hennes tilgivelse oppfattet han først og fremst som en garanti for at hendelsene ikke lenger ville true hans tillitsposisjon, fordi andre ikke ville få vite om det som hadde skjedd. Hun satt igjen med en sterk skyldfølelse gjennom de krenkelsene hun var blitt påført, og hun skammet seg over det som hadde skjedd. Hun kunne ikke tilgi seg selv.

Tilgivelsen misbrukes når den anvendes til å opprettholde status quo. Når en kirkelig tillitsperson er anklaget for krenkende atferd, har en misbrukt anvendelse følgende konsekvenser:

- Kirkens selvforståelse slipper å bli utfordret fordi den krenkende atferd løses ved et diskret oppgjør som inkluderer tilsagn om tilgivelse. Dermed unngår en et søkelys på kirkens ansvar for at krenkende atferd skjer.
- Tillitspersonen som har krenket et annet menneske, opprettholder sin tillitsposisjon som om intet har skjedd.
- Den krenkede blir usynliggjort.

Grunnlaget for en sann og sunn forståelse av tilgivelse er et oppgjør. Dette oppjøret innebærer en klargjøring og synliggjøring av hvem som er ansvarlig, og hvem som er krenket. Tilgivelse

er i ikke et alternativ til et rettferdig oppgjør. Tilgivelse er tvert imot det Bibelen kaller rettferdighet (Rom 3,24–25, 1 Joh 1,7).

TILGIVELSE FORSTÅTT UT FRA HVERDAGS-TEOLOGIEN²

Jeg gjorde i 2011 en undersøkelse av hvordan tilgivelse formidles i det vi kan kalle for hverdags-teologien. Undersøkelsen var basert på en gjennomgang av de seks mest solgte norskproduserte andaktsbøkene i nyere tid. Andaktsbøkene beskriver av Guds og mellommenneskelig tilgivelse ble analysert. Dette ble lagt til grunn for å besvare spørsmålet: *Hvilken forståelse av den mellommenneskelige tilgivelsen er etablert som sannhetsbærende hos den vanlige kirke- og bedehusgjenger?*³

Undersøkelsen avdekket en paradoksal spenning mellom forståelsen av Guds tilgivelse og tilgivelse mellom mennesker. Denne spenningen kan oppsummeres i følgende to setninger:

- *Guds tilgivelse gis uten forbehold – men forutsetter likevel vilje til å tilgi sine medmennesker*
- *Guds tilgivelse blir forstått som en vilkårsløs gave. Den mellommenneskelige tilgivelse formidles som en plikt*

MAKT TIL Å TILGI

I et nylig publisert forskningsarbeid blir forståelse av tilgivelse og forsoning behandlet, definert og diskutert gjennom analyse av ulike faglitteratur. Jeg har i undersøkelsen vektlagt teologiske faglitteratur, men også anvendt litteratur hentet fra det filosofiske og psykologiske fagområde. Undersøkelsen er brukt som grunnlag for å besvare følgende spørsmål: *Hvordan kan mellommenneskelige tilgivelse forstås ut fra en kristen livsforståelse og sett i lys av et maktanalytisk perspektiv?*⁴

Litteraturen inneholdt tre ulike valg av fokus:

- *Mellommenneskelig tilgivelse sett i lys av Guds tilgivelse (teologisk fokus)*
- *Tilgivelsens plass og funksjon i menneskets liv (intrapsykisk fokus).*
- *Tilgivelse mellom mennesker (relasjonelt fokus).*

Mellommenneskelig tilgivelse sett i lys av Guds tilgivelse

Litteraturen fokuserer på hvordan mellommen-

neskelig tilgivelse kan forstås på grunnlag av hvordan Bibelen framstiller Guds tilgivelse av mennesket. Tilgivelse beskrives blant annet som et under basert på en ikke-kalkulerende kjærlighet. Underet er at tilgivelsen bidrar til å gi oss framtiden tilbake. Et annet hovedperspektiv er tilgivelsen forstått som kjennetegnet ved det kristne fellesskapet. Hensikten er nettopp et fellesskap mellom mennesker, modellert ut fra hvordan Gud i Jesus Kristus tilgir mennesket og godkjenner oss som sine barn. Hovedtyngden av litteraturen innenfor dette perspektivet er imidlertid en understreking av at å tilgi sin neste er en forutsetning for å kunne ta imot Guds tilgivelse.

Styrken ved dette fokusvalget er at en kristen livsforståelse understreker sammenheng mellom Guds tilgivelse av mennesket og mennesket tilgivelse av hverandre. Svakheten er at den guddommelige tilgivelsen anvendes ukritisk som målestokk på hva det er å tilgi et medmenneske. Det betyr at det kristne menneskesynet ikke tas på alvor ved å gi rom for at tilgivelse ikke er mulig og riktig her og nå. Både Guds og menneskets tilgivelse forutsetter et oppgjør hvor ansvaret er plassert. Det offentlige oppgjøret og ansvarsplasseringen var en forutsetning for Guds tilgivelse. I tilgivelsen mellom mennesker erfarer vi, ikke minst i møte med traumatiserende krenkelser, at det er den krenkede som fortsetter å bære på ansvar, skyld og skam som ble påført ham eller henne gjennom krenkelsene som fant sted.

Tilgivelsens plass og funksjon i det enkelte menneskes liv

Mye av den utvalgte litteraturen har fokus på det intrapsyriske som grunnlag for å beskrive innholdet i tilgivelsesbegrepet. Tilgivelse oppfattes da først og fremst som et valg den krenkede har, og som resulterer i en forvandlerende holdningsendring. Dette beskrives blant annet som en beslutning eller viljeshandling hvor mennesket tar kontrollen over egen livssituasjon ved å tilgi. Det karakteriseres også som en revidering av egne motiver. En måte å forstå tilgivelse på innenfor det samme fokus er som en bearbeidingsprosess hvor målet er emosjonell restituering. Denne tilnærmingen har også utviklet fasemodeller som

anvendes til å hjelpe mennesker fram til en re-stitusjon hvor tilgivelse er mulig.

Flere tar et oppgjør med denne måten å forstå tilgivelse på. Det er gode grunner til å hevde at tilgivelse forstått som et effektivt verktøy til å sette mennesker i frihet, er positivt feil. Det pekes også på at denne forståelsen er brukt til å dekke over maktmisbruk ved å hevde at ved å tilgi er vi ferdige med det vonde som har skjedd. Et annet kritisk innspill er at dette perspektivet framstiller tilgivelsen som et mentalt helseprogram i menneskets selvrealisering.

Styrken ved dette fokusvalget er å peke på menneskets muligheter til å bearbeide krenkelses-erfaringer slik at tilgivelse og forsoning kan bli et resultat. Det tar med andre ord et oppgjør med en selvforståelse hvor en utelukkende er et offer for omstendighetene. Mennesket har vilje og evne til bearbeiding, og det har et ansvar for å ta seg selv på alvor ved ikke å flykte fra det onde som en er blitt rammet av. Svakheten er at tilgivelsen blir målestokk på hva som er en vellykket bearbeiding. Dermed svekkes fokus på oppgjøret med det onde som en er blitt rammet av, eller en har utøvd mot andre, og hvor tilgivelse først og fremst forstås som en mulig frukt av et slikt oppgjør.

Tilgivelse mellom mennesker

Det tredje fokusvalget tydeliggjør at tilgivelsen inkluderer den relasjonelle dimensjonen. Tilgivelse har i all hovedsak noe med en annen å gjøre, og relasjonens innhold er bestemmende for om og hvordan tilgivelse kan skje eller ikke skje. Litteraturen behandler dette i all hovedsak enten i form av et grunnleggende kjennetegn ved tilgivelsen, eller som en konsekvens av tilgivelsen. Flere understreker at tilgivelse er rettet mot personen mer enn mot handlingene. Tilgivelse innbefatter dermed også mulighet for frigjøring fra skam. For den utsatte innebærer det et utgangspunkt hvor en har rett til å slippe til tilgi, og for den skyldige muligheten til å ta ansvaret for og bære skylden. Dermed kan også den skyldbetyn-gede skyldige anerkjennes som noe mer enn de handlingene som vedkommende er skyldige i. En slik posisjonsendring kan gi grunnlag for fellesskap på nye premisser uten å devaluere den kren-

kelsen som har skjedd. Samtidig kan en ensidig vekt på det relasjonelle i tilgivelsen også anvendes av den sterke part til å unngå det ubehagelige. Det brukes da som et middel til å unngå skandaler, konflikt og disharmoni. Dette skjer når ledere i eksempelvis en kirkelig kontekst presser den krenkede til å ”tilgi og glemme” for å hindre at kirkens renommé kommer i miskreditt. Den krenkede kan tilsvarende også selv si ja til å tilgi som en måte å oppnå barmhjertighet på og skjermeseg fra trusler.

Styrken i denne tilnærmingen er å tydeliggjøre at tilgivelsen handler om flere enn én part, og den avdekker også noen avgjørende premisser for når tilgivelse kan frigjøre og reise opp mennesker. En svakhete er når forståelsen av relasjonen oppfattes som et forhold mellom to likeverdige parter. Det er avgjørende at et oppgjør tar hensyn til både maktforholdet mellom partene og den maktutøvelse som kan ligge i struktur og kultur. Et eksempel på hvordan kulturell makt kan misbrukes, er når verdisetting av at familien skal holdes sammen, overstyrer nødvendigheten av å ta et oppgjør med incest.

HVORDAN KAN TILGIVELSE FORSTÅS – BEGRUNNET I KRISTEN LIVSFORSTÅELSE OG MENNESKESYN?

Et skissemessig svar på dette spørsmålet kan gjøres ved å understreke tre grunnleggende poeng ved tilgivelsens innhold – slik jeg ser det:

1. Jeg har beskrevet faglitteraturens forståelse av tilgivelse og forsoning til henholdsvis å ha et teologisk, intrapsykisk og relasjonelt valg av hovedfokus. Alle tre fokusvalgene er nødvendige for å forstå innholdet i tilgivelse ut fra en kristen livsforståelse. Et premiss er imidlertid at disse *fokusvalgene ikke oppfattes uavhengig av hverandre, men ses i sammenheng*. Guds tilgivelse av mennesket på grunnlag av Jesu oppgjør er fundamental for å forstå hva tilgivelse er. Derfor er kjennetegn ved Guds tilgivelse retningsgivende for å forstå innholdet i den mellommenneskelige tilgivelsen. Et kristent menneskesyn innbefatter at mennesket er skapt til å leve i fellesskap med Gud og med hverandre. Syndefallets kjennetegn er menneskets opp-

rør mot Guds autoritet og dermed også forståelsen av seg selv og andre som skapt i Guds bilde. Krenkelsen – alt det som trækker på den verdighet og verdi vi er gitt av Gud – er ondskapens splittelsesverktøy mellom oss og i oss. Tilgivelse er Guds oppgjør med dette opprøret, og som muliggjør verdiggjøring og fellesskap.

2. Ut fra en kristen livsforståelse er vi er kalt til *å tilgi som Gud*. Guds tilgivelse er med andre ord både en gave til mennesket, og samtidig et forbinde på tilgivelsen mellom mennesker. Dette er synliggjort ikke minst når Jesus lærer sine disipler å be ”Vår Far” og dernest aksentuerer bønnen ”tilgi oss vår skyld slik som vi tilgir våre skyldnere,” umiddelbart etter dette (Matt 6,9–15). Dette er den teologiske forankringen av tilgivelsen. Feilslutningen oppstår når vi formidler Guds tilgivelse som betingelsesløs. Guds tilgivelse er betinget av minst to forhold som derfor også angår den mellommenneskelige tilgivelsen:

- Guds tilgivelse forutsatte et åpent og reelt oppgjør hvor skyld ble plassert og gjort opp. Guds tilgivelse er fundert på det oppgjøret Jesus tok gjennom sitt liv, sin død og oppstandelse. Gud tok selv oppgjøret på vegne av alle mennesker. Dette er den guddommelige siden ved Guds tilgivelse. Det vi skal ta med oss, er at også den mellommenneskelige tilgivelse forutsetter et åpent og reelt oppgjør hvor den skyldige blir ansvarliggjort på en måte som involverer alle dette angår. Det betyr blant annet at misbruk av tillit har som konsekvens at vedkommende skal ut av tillitsposisjoner som ga muligheter for maktmisbruk. Tilgivelse betyr ikke gjenoppretting av tillit. Tillit bygges ved å vise seg tillit verdig.

- Guds tilgivelse forutsetter at han har makt til å tilgi. Det er opplagt, men det er likevel et premiss. Makt til å tilgi handler om å ha en posisjon – både i eget liv og selvforståelse, og i forhold til den som er skyld i krenkelsen – til reelt å kunne velge om en vil tilgi eller ikke. Hva dette betyr, er beskrevet i det tredje punk-

tet.

3. *Den mellommenneskelige tilgivelsen er relasjonell i dobbel forstand*: Vi kan snakke om et ”indre” og et ”ytre” oppgjør. Et oppgjør forutsetter at ansvaret er plassert. Vi vet at krenkelser ofte kan påføre den krenkede en virkelighetsforståelse preget av krenkerens perspektiv: Kan jeg tilgi en som har gitt meg skylda for det onde som rammet meg, slik at jeg tror på det selv? Her trengs en ryddejobb og bearbeiding i dialog med gode medvandrere. For mange kan denne ryddejobben ta tid. Dette er det ”indre” oppgjøret, og det er en forutsetning for å ha makt til å tilgi. Tilgivelse kan i forlengelsen av dette innebære muligheten for et møtepunkt mellom partene, som fastholder en tydelig ansvars plassering. Resultatet kan bli et avklart forhold mellom partene. I dette doble oppgjøret ligger forsoningens mulighet. Det kjennetegnes ved at begge kan møtes og gå fra hverandre som oppreiste mennesker. Spørsmålet er fortsatt hvilke premisser som ligger til grunn for at dette kan bli en realitet. Det kan vi gjerne snakke mye om – men ikke nå.

¹ Kleiven, *Intimitetsgrenser og tillitsmakt. Kirkesammenfunns forståelse av og handlingsstrategier i møte med anklager om seksuelle krenkelser sett i lys av et diakonifaglig perspektiv*. Oslo: Diakonova 2010, s 245.

² Jeg har valgt ikke å anvende kildehenvisninger ut over de to vitenskapelige artiklene som er grunnlaget for det jeg skriver. I disse to artiklene vil du imidlertid finne en rekke referanser som underbygger, utfyller og gir mulighet for kritisk refleksjon over det jeg skriver.

³ Undersøkelsen er beskrevet og diskutert i artikkelen ”Slik som vi tilgir våre skyldnere’. Å tilgi sin neste – evangelium eller kristenplikt?” i *Halvårsskrift for Praktisk Teologi* 1/2011.

⁴ Resultatet av undersøkelsen er nærmere beskrevet og diskutert i artikkelen ”Makter jeg å tilgi. Guds tilgivelse og mellommenneskelig tilgivelse sett i et maktanalytisk perspektiv” i *Tidsskrift for Sjelesorg* 2/2016. Litteraturen er hentet fra kilder med nordisk og engelsk språkdrakt. Det er referert til 25 ulike vitenskapelige artikler eller bøker som behandler spørsmålet om tilgivelse og forsoning.

FORSONING I PÅSKEN

AV SJUR ISAKSEN, FØRSTELEKTOR OG PREST
SJUR.ISAKSEN@MF.NO

JESUS DØDE FOR MEG – OG DA VAR GUD FORNØYD

Påskens evangelium er i likhet med julen en kombinasjon av en dramatisk, fengslende historie og et grensesprengende og nesten utrolig budskap. Tekstene har en ytterside som lever i Kirken og i kulturen som en bærende fortelling, en historie som står på egne bein. Men tekstene har også en innerside som peker mot noe som ligger bakom dramatikken og det historiske hendelsesforløpet. Innersiden og yttersiden henger nøye sammen og kan ikke splittes fra hverandre i Kirken. Vi bekjenner troen på Jesus som ble *pint under Pontius Pilatus, korsfestet, død og begravet, sto opp fra de døde tredje dag, for opp til himmelen.* (yttersiden) Som et resultat av dette tror vi også på *en hellig allmenn kirke, de helliges samfunn, legemets oppstandelse og det evige liv.* (innersiden) I forkynnelsen lever også hendelsene og betydningen av hendelsene parallelt. Det kan være nyttig å reflektere over forholdet mellom disse. Er vi primært i den ytre fortellingen, eller beveger vi oss mest i det vi har lært at den ytre fortellingen betyr eller har bevirket? I denne artikkelen vil betydningen av Jesu død og oppstandelse ble belyst. Viktige deler av artikkelen er inspirert av noen kapitler fra Jan-Olav Henriksens bok: *Jesus – gave og begjær* (2008)

HVORFOR DØDE JESUS?

Kanskje kan vi si at det finnes to grunnforståelser av Jesu død:

- Jesus døde som en avgjørende del av Guds frelsesplan, i et kosmisk oppgjør om skyld og straff. At hans død var stedfortredende, betyr at han tok på seg og gjorde opp for en straff som egentlig tilhørte andre. Sett på denne

måten blir Jesu død noe som skjer innenfor en "økonomi". At Jesus forutsa sin egen død, vil ut fra denne måten å tenke på referere til at han hadde en innsikt i denne Guds vilje med hans liv. Han så det komme og hadde i sin messianske bevissthet hele tiden sett det komme, derfor ligger det også en frivillighet i hans død, slik det flere steder er uttrykt i evangeliene.

Denne grunnforståelsen legger til grunn en mer regissert lidelse og død; hendelsen bærer med seg en iboende mening. Slik sett blir det nærmest et åpent spørsmål om det ondes medvirkning faktisk var en nødvendig del av Guds plan. Bob Dylan uttrykker dette i en tidlig, kritisk sang (1961):

*Through many a dark hour
I been thinkin' 'bout this,
How Jesus Christ was
Betrayed by a kiss
But I can't think for you
You have to decide
Whether Judas Iscariot had
God on his side.*

- Jesus døde som en konsekvens av de motkrefte som hans liv og forkynnelse vakte. Jesus døde som en følge av hans budskap blir forkastet og avvist. Guds gode gave, gudsrikegaven, tillates ikke lenger å utfoldes. Her vil det tydeligere vektlegges det onde og urettmessige ved at Jesus døde. Ulike motivasjoner og ulike grader av motstand virket sammen, slik at han ble dømt og henrettet. Både de lovkyndige, den romerske okkupasjonsmakten, Judas, Herodes og Pilatus og folkemengden ga sine bidrag. At Jesus forutsa sin død, vil ut fra denne måten å tenke på

være et uttrykk for at han så det komme; han merket motstanden og skjønnte det politiske spillet. Men han gikk ikke inn i det. Her ligger Jesu frivillighet ikke så mye i å frambringe seg selv som et offer, men mer som et uttrykk for at han var villig til å dø for det han trodde på og forkynte, selv om han ikke ønsket å dø. Spørsmålet er om disse forståelsen kan leve parallelt i tro og forkynnelse. Jeg tror det. Men de lever best hvis de hver for seg nyanseres. En rendyrking av den første forståelsen gjør veien kort til analogien med Abrahams sønneoffer og forståelsen av forsoningen som et utelukkende indre oppgjør i Gud. Hva slags far er det som bærer fram sitt barn som offer? Det er denne måten å tenke om Jesu død på, som ligger nærmest den objektive forsoningslæren som ble utformet av Anselm på 1000-tallet, og som også har preget luthersk ortodoksi.

En rendyrking av den andre forståelsen etterlater oss med en tragedie som riktignok får et oppsving på påskedag, men som likevel på et plan blir vanskelig å forstå som noe annet enn et politisk justismord. Her nedtones betydningen av Jesu død som et nødvendig oppgjør med synden, men mer som en demonstrasjon av Jesu (og Guds) selvhengivende kjærlighet. Denne måten å tenke på har også lange teologihistoriske røtter, utformet av Abelard på 1100-tallet og ofte benevnt som den subjektive forsoningslære.

TEOLOGI SOM FORKLARINGSBEJÆR ELLER SOM GAVE UTEFOR ØKONOMIEN

Den objektive forsoningslæren kunne et stykke på vei tilfredsstillende det Jan-Olav Henriksen kaller et forståelsesbegjær, eller ”begjær etter mening, helhet og sammenheng” (Jan-Olav Henriksen: *Jesus: Gave og begjær* s 117), der man presenteres for et delvis rettslig og delvis økonomisk regnestykke. Det rettslige regnestykket uttrykkes ved at Jesus tok vår straff på seg. Det økonomiske uttrykkes ved at han ble gitt som en løsepenge eller gjorde opp for vår syndegjeld. Men er dette et tilfredsstillende språk for forsoningen? Det var det ikke for Inger Hagerup da hun rett etter krigen skrev sitt kjente og bitre dikt *Den korsfestede sier* (1947):

*Ta meg ned. Det er på tide.
Trodde jeg jeg kunne lide
det som millioner led?
Dachau, Buchenwald og Belsen,
hvor var jeg, og hvor var frelsen?
Ta meg ned.*

*Menneskene har bedratt meg.
Gud og djevel har forlatt meg.
Ta meg ned og bær meg bort.
La den siste bleke jøde
vidne om de andre døde
bedre enn jeg kunne gjort.*

*Ta meg ned. Det er på tide.
Lansegapet i min side,
tornekronen – hva var det?
Nylig slo et barnehjerte
hjelpeløst av angst og smerte
i en gassovn. Ta meg ned.*

*Ta meg ned. Jeg var der ikke.
Redselen i barneblikket,
morens gråt gikk meg forbi.
Knus mitt kors som ikke kunne
redde dem som gikk til grunne.
Ta meg ned. Gjør verden fri.*

Hvis forsoningen først og fremst ses ut fra en satisfaksjonsmodell, slik Anselm gjør, skjer oppgjøret på sett og vis innenfor en fortjenesteøkonomi. Og selv om flere av Anselms anliggender er viktige, kan denne forståelsen i følge Henriksen dypest sett bli uevangelisk, fordi ”gaveelementet underslås og forsvinner til fordel for en utvekslingsøkonomisk tankestruktur som rammeverk for å forstå hva frelse er” (Henriksen s 125).

Kan Jesu død bety at Jesus kjøpte oss fri fra en fortjenesteøkonomi, i stedet for at han kjøpte oss fri *innenfor* en fortjenesteøkonomi?

- Det er et teologisk poeng at vi ikke kan fange betydningen av Jesu død inn i én ferdig teori. En slik teori ville gjøre Jesu død til et regnestykke som gikk opp, til uttrykk for en fiksert logikk, til noe som dypest sett var meningsfullt, og som dermed kunne la vårt begjær etter mening, helhet og sammenheng bli tilfredsstillt. I motsetning til dette tror jeg det er viktig å se Jesu død som noe som ikke tilfredsstiller et slikt forklaringsbegjær, men

som i stedet uttrykker en form for åpenhet, noe det er mulig å se fra ulike vinkler, noe som ikke går opp, noe som i beste fall kan formuleres som en konsekvens av at Jesus levde i "gavemodus" (Henriksen s 117).

- Jeg mener det er nødvendig å forsøke å forstå Jesu død som en katastrofe – en katastrofe der en sårbar Gud som utleverer seg til menneskene, også må lide det det innebærer å være overlatt til dem som avviser og forkaster Guds tilbud om fellesskap. En slik sårbar Gud er også den eneste som gjør det mulig å forstå Jesu liv og død som en gave og ikke som uttrykk for en tvingende logikk som må gå sin gang på en bestemt måte for at verden skal kjenne Gud. Som historisk hendelse er Jesu død ikke-nødvendig, og derfor desto mer katastrofal (Henriksen s 105).

PÅSKEDAG

Oppstandelsestroen er kristentroens forutsetning. Det er begrunnet i Skriften selv, ikke minst av Paulus (1 Kor 15 m.m.), og det er vanskelig å se for seg framveksten av Kirken uten oppstandelsen som forutsetning og "garantist" for at Jesus var Guds sønn og Messias, ikke en fiasko. Men oppstandelsen er også kristendommens største problem. Den er umulig innenfor de erfaringskategorier vi lever i, og blir på sett og vis unndratt

all sannsynlighetsberegning og historisk bevisbyrde.

Vi skiller mellom oppvekkelse og oppstandelse. *Oppvekkelser* finnes i vår erfaringsverden og også i evangeliene. *Oppstandelse* er noe annet; den skjer til et nytt og annerledes liv, unndratt aldringens og dødens lov. Forestillingen om oppstandelse kan sees som menneskets begjær etter at livet skal fortsette for alltid, eller som et ønske om en lykkelig slutt. En oppstandelse som først og fremst forkynnes som en løsning på våre problemer, vil dermed operere innenfor en "økonomi", en utveksling av spørsmål og svar, gjeld og fortjenester. Hvis derimot oppstandelsen løftes ut av likningen og blir det som er totalt annerledes, vil vi lettere kunne betrakte den som en gave.

Selv er jeg etter hvert blitt mer oppmerksom på livet som overraskelse, som en bortimot usannsynlig sammenstilling av molekylærhendelser. Ikke bare kan vi røre på oss, vokse og reproducere oss; vi kan til og med se hverandre i øynene, et stykke på vei forstå hverandre og bli glad i hverandre. Det er der det sensasjonelle ligger, ikke i at det en gang tar slutt. Døden er sånn sett adskillig mer naturlig; intetheten er overveiende sannsynlig. Desto mer uventet er det at Jesus står opp igjen, og at oppstandelsestroen lever i kirken og i verden. Det kan best forstås i gavens kategorier.

OPPDATERING AV KIRKELIG ÅRSKALENDER

Luther forlag ber alle bispedømmer, frikirker og kristelige organisasjoner melde inn aktuelle endringer i oppføringen i *Kirkelig årskalender*. Endringer som ønskes tatt med i *Kirkelig årskalender 2018* kan meldes inn til redaksjon.lk@lutherforlag.no og må være innkommet innen 1. mai.

BISKOP PÅ USIKKER GRUNN

AV OVE KR. SUNDBERG, TIDL. DOMORGANIST / MAG. ART. I FILOSOFI / PROF. I MUSIKKVITENSKAP
OVE.KR.SUNDBERG@GMAIL.COM

LK nr. 4/17 har gitt plass til en omfattende artikkel om emnet "Luther og musikk i gudstjenesten". Artikkelen ble stort slått opp i Norsk Kirkemusikk allerede før jubileumsåret og bygger på et foredrag Biskop Atle Sommerfeldt holdt på fagdag for kirkemusikere i fjor høst.

Med mitt brede kjennskap til biskoper av ulike valører hadde det nok virket mer naturlig for meg at emnet var blitt behandlet av en høyt kvalifisert kirkemusiker på fagdag for biskoper (Det måtte vel i tilfelle vært en dag under bispemøtet).

Men Borg-biskopen er en modig mann, som jeg forresten har støttet ved et par anledninger (om Oase-bevegelsens teologi og kirke/stat-relasjonen), og egentlig er det litt imponerende hva han har rukket å snuse på av relevant stoff til emnet. At det ikke er gjort i en håndvending å få grep om et slikt stoff, merkes imidlertid raskt.

Biskopen har problemer med å få tak på forholdet mellom luthersk og reformert musikkforståelse, både i utgangspunktet og i historisk perspektiv. Typisk for Luther, sies det, er "hans åpenhet for å bruke *folkelig* musikk som levde ute på kroene og i landsbyene i gudstjenesten og i kirken." Dette er biskopens utgave av en kirkehistorisk røverhistorie om de musikalske kilder til luthersk salmesang (At han drar landsbyene inn i historien, er nyskaping).

At den nye lutherske salmesang fenget i en slik grad at den også ble med inn på kneipene, kroene, øl-bulene, eller hva man nå skal kalle disse stedene hvor mennesker hygget seg over en øl eller fem etc., er både sant og visst. Men at den ble sendt ut igjen med drikkevise-melodier for sin videre seiersgang, finnes det ikke et eneste eksempel på. Biskopen har ingen; direktør Paul E. Wirgenes som før Kirkemøtet 2014 i Aftenposten skrev at reformasjonens nye salmetekster gjerne ble "sunget på melodier fra kneipenes drikkeviser", har heller ingen, og Vidar Kristensen som i radioen har forkynt sin teori om Lut-

hers snusfornuftige strategi, ikke heller. Det finnes nemlig ikke dekning for denne historien. Både biskoper og kirkelige direktører bør derfor i sannhetens navn slutte med sine eventyrfortellinger.

Biskopen blir imidlertid ikke værende lenge på kroene og i landsbyene sine. Han hopper elegant noen århundrer frem til en intern katolsk debatt om Mozarts messemusikk. Det ble uttrykt engstelse for at den stilistiske likhet mellom denne og mesterens øvrige musikk kunne føre til assosiasjoner med umoralske partier i Mozarts operaer.

Engstelsen er kanskje ikke fullt så meningsløs som biskopen tror, når man vet at det finnes retninger den dag i dag, som hevder at musikk bare får en spesifikk mening gjennom assosiasjon.

Men hensikten med å bringe inn denne historien, er nok for å kunne lene seg til "rebellene" Hans Küng. Det var mange, også utenfor de typiske Mozart-dyrkeres rekker, som nikket jaende til Küngs tanke om at man i den store musikk kan fornemme spor av det transcendent (Spuren der Transzendenz, 1991).

Etter hvert ble imidlertid Küngs transcendens nokså tynne saker, og da han i tillegg begynte å kritisere katolske læresetninger, ble han fratatt den spesifikt katolske lærestolen ved Universitetet i Tübingen. Og når det gjelder musikkforståelsen, synes han å ende opp i en ekstrem verdinøytral posisjon. Hvordan denne står i strid med nærværet av gammel ethos-tenkning i sitatet fra Luthers forord til Symphoniae jucundae (1538), bør biskopen i det minste tenke over.

På tross av innvendinger mot enkeltheter, og for så vidt hele tendensen i foredraget, vil jeg mene at min kjære Borg-biskop får sagt mye vakkert og godt om Luther og musikken. At han selv er mer reformert enn luthersk, kunne man gjennom årene ha sagt om mang en biskop i denne kirke som vi, dens ufullkommenheter til tross, holder så inderlig av.

ORD AV LUTHER

OM GUD

Det første bud: DU SKAL IKKE HA ANDRE GUDER.

Det vil si: Du skal holde meg alene for din Gud. Hva vil det si, og hvordan skal en forstå det? Hva vil det si å ha en Gud, og hva er Gud?

Jeg svarer: En Gud er det en venter seg alt godt av, og som en tar sin tilflukt til i all slags nød. Det å ha en Gud er ikke noe annet ennå stole på ham av hjertet og tro på ham. Som jeg ofte har sagt: Det er bare hjertets tillit og tro som gjør både Gud og avgud. Er troen og tilliten rett, så er også din Gud rett. Men på den annen side: Der hvor tilliten er falsk og uriktig, der er heller ikke den sanne Gud. For de to hører sammen: Tro og Gud. Det som du da fester hjertet ditt ved og som du stoler på, det – sier jeg – er egentlig din Gud.

Meningen med dette bud er da at det krever hjertets rette tro og tillit, som er rettet mot den sanne, eneste Gud og henger fast ved ham alene. Det betyr ganske enkelt: Se til at du lar meg alene være din Gud og søk ingen annen. Mangler du noe godt, så skal du vente det fra meg og søke det hos meg, og lider du under noen ulykke og nød, da kom kryptende og hold deg til meg. JEG, jeg vil gi deg det du trenger og hjelpe deg i all nød. La bare ikke hjertet ditt henge ved noen annen eller hvile hos noen annen.

*Fra Store Katekisme.
Sitert etter J.O. Møland (red.):
Konkordieboken, Oslo:
Lunde 1985, s 303.*

SØNDAGSTEKSTEN

TORE SKJÆVELAND - INGVILD HELENE MYDSKE FALLEGÅRD - HILDE BARSNES - KJELL A. SKARTSETERHAGEN

4. SØNDAG I PÅSKETIDA - 5. SØNDAG I PÅSKETIDEN 17. MAI - 6. SØNDAG I PÅSKETIDEN

4. SØNDAG I PÅSKETIDA

7. MAI 2017

Preiketekst: Joh 16,16–22

Lesetekstar: Jes 54,7–10 eller Apg 9,36–43 / Fil 3,12–14

Liturgisk farge: kvit

TIL DAGEN: PÅSKELYS OVER LIVET

Tema for denne tida er ”påskelys over livet”, våre utfordringar i lys av Jesu oppstode og siger. Frå 2. søndag i påsketida til Søndag før pinse kan kyrkjelyden velja å lesa ein serie frå Apostelgjer-ningane i staden for GT-teksten (I oversikten over kyrkjeårstekstane står det ”eller” framfor tekstane i denne serien). Teksten frå Apostelgjer-ningane er om oppvekkinga av Tabita og peikar tilbake til påskedag, medan Jesaja-teksten startar med same tema og trøystetone som evangelie-teksten: ”Ein liten augneblink forlét eg deg, men i mi store miskunn tek eg deg tilbake.”

TIL TEKSTEN: PÅFALLANDE LITE

Det er påfallande at det i løpet av fire vers står ”lite”, *mikron* – ei lita stund, heile seks gonger. Dette blir dermed eit hovudord i denne teksten. Ordet er her brukt om tid; difor er eit tidsord underforstått: Lita tid, lita stund.

Versa 16–19 er ein dialogsekvens der både Jesus og læresveinane gjentar ordet *mikron* – om ei lita stund utan å svara på kva det er. Når ordet vert gjentatt så konsentrert og setninga ”Om ei lita stund ser de meg ikkje lenger, og om endå ei lita stund skal de få sjå meg” vert gjentatt tre gonger rett etter kvarandre, er det ein medviten retorisk effekt. Det kunne jo like godt stått: ”Kva meiner han med det?” Den retoriske verknaden av dette når teksten vert lese høgt, slik evangelisten Johannes måtte rekna med, er at dette ordet *mikron* drar til seg merksemda. Det vert eit hovudord som tolkar det som sidan kjem: ”Sorg som skal vendast til glede.” Dermed vert ”ei lita stund” inngangen til å snakka om sorg slik at eit emosjonelt sterkt ord som ”sorg” vert styrt av det meir trøystande ”lita stund”.

Teksten er ein del av Jesu tale til læresveinane skjærtorsdag, og temaet om at det kjem ei tid med trengsel og sorg der Jesus er borte, som så vert avløyst av glede, og at dei ser Jesus igjen, finst fleire stader tidlegare i Jesus tale i Joh: 14,1–4, 17–18 og 15,18–16,4. Her vert det gjentatt som ein direkte reaksjon på læresveinane sin forvirring.

I vers 20–22 kjem Jesu svar der både fyrste og siste setning handlar om at sorga skal vendast til glede, og i midten er det illustrert ved eit svært konkret og livsnært eksempel med ei fødande kvinne si uro og glede. I ei tid utan sjukehus, der alt skjedde heime i små hus, må ein gå ut frå at alle hadde levd nær både uro og fødsel. Det er ei stigning i Jesu forsikring til læresveinane frå vers 20 til 22. Fyrst ”sorga skal vendast til glede”, og så ”hartet dykkar skal gleda seg, og den gleda skal ingen ta ifrå dykk”.

Det som læresveinane i teksten ikkje veit, men som både me og evangelisten sine fyrste lesarar veit, er at dette er gleda frå oppstoda, gleda som ikkje døden kan sløkka, at Jesus verkeleg kom tilbake etter ei lita stund, tredje dagen, og vendte sorg til glede. Johannes fortel dette slik fordi hans kristne lesarar skal vita at det same skal gjelda dei. Sorgene, forfølginga og den tida Jesus synes langt borte, er mikron, berre ei lita stund, og skal snart vendast til glede.

W.W.L.S. – WHAT WOULD LUTHER SAY?

I perioden 1518–1520 gav Luther ut mange preiker som små oppbygglege skrifter, ”sermones”, for å spreia kunnskap til folket. Dei vart trykt i store opplag og nådde breitt ut og handla om katekismekunnskap og sakramenta og om det praktiske fromhetsliv. Her framstår Luther som sjlesørger som vil møta folks åndelege behov. I 1519 gav han ut ”En preken om det å forberede seg på å dø” med bakgrunn i at Fredrik den vise var sjuk. Det reformatoriske brotet med det katolske er tydeleg. I denne preika er det ikkje eit ord om skjærseiden; det handlar om å sjå på Kristus, ta imot Guds nåde og styrka si tru ved å ta imot og stola på løftet i sakramenta.

”Når man slik har gjort opp sitt forhold til alle mennesker, skal man vende seg bare til Gud, dit er det jo også dødens vei går og fører oss. Her begynner den trange port og den smale vei til livet (Matt 7,14), og den må enhver glad gi seg inn på. For riktig nok er denne veien smal, men den er ikke lang. [...] Men dødens trange gang gjør at dette livet synes oss vidt og bredt; det andre derimot trangt. Derfor må man her tro, og lære ut fra et barns legemlige fødsel slik Kristus sier (Joh 16,21). Når en kvinne

føder, er hun redd. Men når det hele er over, tenker hun aldri mer på angsten, siden et menneske nå er født fra henne og inn i verden. Slik må man også i døden verge seg mot angsten og vite at det der etterpå vil være større plass og glede.”

[...] Og hans vilje er at vi skal henge fast ved Kristus, og tro fullt og fast at vår død, vår synd og vårt helvete er overvunnet i ham slik at de ikke kan skade oss. (Sitert frå Lønning, Inge og Rasmussen, Tarald (red.), Luther: Verker i utvalg, bind 1–6, Oslo: Gyldendal, 1979 b1, s 297f)

KVA VIL BESTEFAR SEI? – BORTE-TITTEI!

Det er kanskje ein typisk bestefarting, men teksten minner meg om Borte–titte! Dette er ein av dei fyrste leikene ein kan leika med born. For barnet er det slik at når det ikkje ser bestefar, er bestefar borte. Det handlar om spenning: Kjem bestefar tilbake? Er bestefar den same som før han var borte? Det er spennande, og det bygger tryggleik. Barnet veit det ikkje; det må læra seg at bestefar ikkje er borte på ordentlig, og det skjer i leiken. Borte – det handlar om å møta det skumle og læra seg å vera der ei lita stund og oppleve den gode slutten – titte og latter! Denne leiken bidrar til å utvikla grunnleggande tillit til omverda; nokon kan bli borte og koma tilbake.

Eg vil ikkje hevda at Jesus leiker Borte–tittei med læresveinane, men det handlar likevel om å bygge tillit. Dei skal vita det same som barnebarnet: Han kjem tilbake, og han er den same. Fordi dei fleste foreldre og besteforeldre kjenner seg igjen, fungerer dette som eit eksempel i preika, gjerne det tredje og tydelegast argumentet. Det gjev folk gode assosiasjonar samtidig som det fokuserer på det sentrale i teksten.

TIL PREIKA: SORG I PÅSKELYS ER BERRE ”EI LITA STUND”

Innleiing: Har du opplevd at sorg kan vendast til glede? Kan Jesus trøyta oss slik han trøyta læresveinane? Kan påsken kasta lys inn i våre mørke stunder? Snakk parallelt om våre og læresveinane sine problem.

1. Skisser situasjonen Jesus og læresveinane er i, og set det i samheng med påsken. Grunntonen i det Jesus seier, er trøyst. Han vil

førebu dei og hjelpa dei til å møta motgangar og sorg i livet. ”Ei lita stund” er hovudordet er når det er tale om sorg og motgang, både i Joh 16,16–19 og i leseteksten Jes 54,7–10.

2. Vår sorg og motstand. Gje ein realistisk omtale som folk i benken kan kjenna seg igjen i. Avslutt med Jesu eksempel med den fødande kvinna. Bruk ”ei lita stund”. Er det hjelp i å seia det? Det er hjelp i å vita at sorga ikkje er det siste.
3. Sjelesørgjaren Luther. Det er akkurat det same som Luther gjer: Han vil kasta påskelys over livet.
4. Borte–tittei som eit bildet på livet med Jesus. Når me ikkje ser han, betyr det ikkje at han er borte. Han har sagt det for å læra oss tillit til han også når me ikkje ser han.
1. Avslutning med bøn om påskelys over våre sorgar og motgangar og tillit til Jesus ord om ”ei lita stund”.

TIL GUDSTENESTA

190 Som den gyldne sol frembryter
489 Blott en dag, ett ögonblick i sänder (etter
Jes 54,7–10)
496 Ver ikkje redd. Du har ein frelsar
494 Jeg er i Herrens hender
615 Vi bærer mange med oss
197 Deg være ære

TORE SKJÆVELAND
KYRKJEFAGSJEF I BJØRGVIN BISPEDØME
TS929@KYRKJA.NO

5. SØNDAG I PÅSKETIDEN

14. MAI 2017

Prekentekest: Joh 15,1–8

Lesetekster: Hos 14,5–9 (eller Apg 4,32–35) /

Rom 11,13–20

Liturgisk farge: Hvit

TIL DAGEN

Det er fortsatt påske. Vi lever i påskens ettertid og tar fortsatt inn budskapet om den Oppstandne. Lyset har seiret over mørket. Livet har vunnet over døden. Samtidig går det mot neste kirkelige høytid. Det går mot Kristi himmelfart og pinse. Han som vant over døden, lot oss ikke bli igjen som foreldreløse barn. *Nærheten til vår himmelske Fader* er temaet i dag.

LESETEKSTENE

Begge lestekstene og dagens evangelium har i seg samme symbolbruk. Det handler om vekst, røtter, greiner og frukt. Vekstmotivet går igjen. Fra Hosea-teksten vil jeg framheve: ”Han skal blomstre som en lilje og slå røtter som trærne på Libanon og bre sine greiner utover.” Og fra Romerbrevet: ”... så husk at det ikke er du som bærer roten, men roten som bærer deg.”

EVANGELIETEKST I KONTEKST

Dagens prekentekest finner vi i den andre hoveddelen i Johannesevangeliet. Etter prologen, 1,1–18, kommer del 1 ”Jesu offentlige virke” og deretter fra 13,1–20 del 2 ”Jesu lidelse, død og oppstandelse” før vi finner epilogen i kap 21 (Jfr. Hvalvik / Stordalen ”Den store fortellingen”). Som vi ser lenger ned i denne teksten, kommer de fleste ”Jeg er” utsagnene fra Jesus i evangeliets første hoveddel. Det er bare ”Jeg er veien, sannheten og livet” og ”Jeg er det sanne vintre” som står i del to. Begge bildene peker fram mot det

som skal skje i påsken, samtidig som de også peker tilbake til de andre ”jeg er”-utsagnene. Sammen gir de ulike bilder av enheten mellom Fader og Sønn.

PREKENTANKER

I dag velger jeg en mer tematisk inngang til prekenen. Teksten er så rik på bilder; det gir næring til ulike tanker hos meg. Kanskje en av dem er noe du kan spinne videre på?

TREETS FORKYNNELSE

Det går mot vår – endelig og igjen! Hvert år, uansett hva som skjer i verden, skjer det samme skapelsens under rett foran øynene våre – igjen og igjen. Blomster åpner seg mot vårsolen; nakne greiner fylles av grønne blader, og bare kvister slår ut i blomst som så blir frisk frukt.

Alt vi ser av vårens forandring, er det som skjer *over jorden*. Men vi vet at det viktigste for treets forvandling er det som skjer *under jordoverflaten*. Røttene bærer treet. Det er røttenes styrke som avgjør hvor mange stormer treet tåler. ”Så husk at det ikke er du som bærer roten, men roten som bærer deg.”

JEG ER

Det er få aspekter i de bibelske ”jeg er”-utsagnene som ikke allerede er kjent for dere. Jesus tar ordene fra 2 Mos 3 i sin munn – ”Jeg er den jeg er” – og oversetter dem til sin samtid.

Jeg er –

- livets brød (6,35.51)
- verdens lys (8,12)
- døren (10,7.9)
- den gode hyrde (10,11.14)
- oppstandelsen og livet (11,25)
- veien, sannheten og livet (14,6)
- det sanne vintre (15,1.5)

”Jeg er”-uttrykkene hos Johannes sier først og fremst noe om Jesu selvforståelse. Enheten med Faderen og Jesu identitet som ”sendt av Faderen” er selve utgangspunktet for hans gjerning. Jesus tar enheten med sin Far videre til oss, vi som er Guds barn og Jesu disipler. Også vi er ”sendt av Faderen”, Joh 17,18, og enheten med Ham er avgjørende for frukten vi som kristne skal bære.

Det interessante med bildet om vintreet er at det vitner om en relasjon der avhengighet er nøkkelordet. En grein som skilles fra treet sitt, har en svært begrenset levetid. Dagens prekenetekst vitner om en levende relasjon. Greiner som skal bære frukt, får sin næring ved å bli værende på stammen. Da, og bare da, får røttene mulighet til å gi greinene rik vekst.

BLI I MEG

Vi befinner oss fortsatt i påskefesten. ”Bli i meg,” er budskapet om å bli i troen på oppstandelsen. Jesus gir oss et løfte, v 7. Det er ikke bare opp til oss å bære frukt som verden kan se og dermed tro. ”Den som blir i Kristus og jeg i ham, bærer mye frukt. For uten meg kan dere ingen ting gjøre.” Å bli i Kristus er intet passivt valg, ikke noe vi ”blir værende i”. Det er et aktivt valg vi tar igjen og igjen. Bildet med greinene på vintreet og Jesu ord ”Bli i meg” er ord som advarer mot alle kristne ego-prosjekt. Alle har vi vel vært nær å falle for fristelsen og tenke ”Det der klarer jeg best selv”. ”Nei,” sier Jesus, ”uten meg kan dere ingen ting gjøre.” Det er ord å reflektere over, også for meg. Og jeg ser for meg en grein, avskåret fra sin stamme, som forsøker å blomstre og bære frukt på egenhånd. Den er dømt til å mislykkes.

BESKJÆRING

”Hver grein på meg som ikke bærer frukt, tar han bort” – Enhver hageeier må lære seg beskjeringskunst. En ting er blomsterbedene der ugress må bort for at blomstene skal få nok næring og plass til å vokse. En annen ting er frukttrærne der greiner må skjæres av for å gi vekst til dem som blir værende. Men å beskjære et frukttrær er en egen vitenskap. En skikkelig beskjeringsav et gammelt epletre er en prosess som tar tre år. Det viktigste er ikke å ha det for travelt, ikke bli for ivrig, men klare å ta grein for grein og hele tiden se helheten. Det går klart fram i dagens prekenetekst at det er Guds oppgave å beskjære, ikke vår, v 1–2.6. Takk og lov for det! Det ligger i Guds natur å ha denne oversikten som det er desto mer krevende å ha når vi har vårt det jordiske, menneskeperspektiv på tilværelsen. Gud

har det evige blikk, himmelperspektivet på livet.

Jeg ser for meg et bonzaitre. Det er beskjæringsprosessen som avgjør hvor fint, annerledes og spesielt treet blir. Beskjæringen styrer treet utseende og bestemmer resultatet. Denne makt og myndighet ligger i Guds hender. Det er Gud som har det evige perspektiv og vet hva som må gjøres underveis for at hans kirke på jorden skal bære rik frukt.

SALMER

204: Han er oppstanden, Halleluja

678: Vi rekker våre hender frem

618: Vi er ett folk på vandring

207: Livet vant, dens navn er Jesus

INGVILD HELENE MYDSKE FALLEGÅRD
PREST I TORSLANDA-BJÖRLANDA
MENIGHET I GÖTEBORG
INGVILD.FALLEGARD@GMAIL.COM

17. MAI

2017

Prekentekest Luk 1,50–53

Lesetekster Sal 127,1–3 / Apg 17,22–25(26–31)

Liturgisk farge: Grønn

FRA SLEKT TIL SLEKT

Det er lovsang i luften! Vårens lukter møter våre sanser og forteller om at nytt liv er på vei, dette sterke og stae livet som på nytt og på nytt sprenger seg frem etter vinterens dvale. Like sikkert som vi har sett høsten plukke bladene av trærne, så har vi erfart at de igjen og igjen kommer tilbake når dagene blir lengre, og varmegradene stryker varsomt om det nakne livet med milde kjærtegn. Det er lovsang i luften.

Fra slekt til slekt har Guds omsorg vist seg overfor alt liv på jorden – gjennom naturens gaver, solens lys og luftens livgivende pust.

Fra slekt til slekt har Guds trofasthet latt nytt liv spire frem og nye generasjoner vokse opp.

Fra slekt til slekt har tilværelens smerte og sårbarhet gjort mennesker redde, rådville og kraftløse.

Fra slekt til slekt har du vært vår Gud også når livet gjør som mest vondt!

Fra slekt til slekt har du gjort våre liv hele igjen med ditt nådefulle blikk.

Fra slekt til slekt har du vært håp og kjærlighetsfullt nærvær.

Det er lovsang i luften!

Vi takker deg for at alt du har gitt oss, for at du kom og at du ble, og aldri forlater en eneste av dine barn på denne jorden.

Vi takker og lovpriser deg!

LESETEKSTENE – DET ER JO HAN SOM GIR LIV OG ÅNDE, JA, ALT TIL ALLE.

De to tekstene fra henholdsvis salmene og apostelgjerningene gir en fin ramme til prekentekestens

og understreker hvor vi kommer fra, og hvor vi kan sette vår lit. For det er i ham vi lever, beveger oss og er til, og det er Gud som er skaper opprettholder og livgiver. Hvis Herren ikke bygger huset, arbeider bygningsmennene forgieves. Hvis Herren ikke vokter byen, våker vaktmannen forgieves. Fedrelandsalmen vår har hentet inspirasjonen fra disse bibelversene: "Vil Gud ikkje vera bygningsmann, me fåfengt på huset byggja. Vil Gud ikkje verja by og land, kan vaktmann oss ikkje tryggja. So vakta oss, Gud, so me kan bu i heimen med fred og hyggja!" I flere av våre kjære nasjonalsanger som vi synger denne dagen, finner vi denne tematikken. Det kan også være fint å trekke inn tekster fra nettopp disse nasjonal-skattene og løfte frem tematikken i sangene.

PREKENTEKSTEN

Vår tekst er i år de kjente ordene som er hentet fra Marias lovsang, Luk 1,46–55. De reflekterer over hvordan Gud var aktiv i unnfangelsen av Jesus. Lovsangen kan deles opp i 1,46–50 som i hovedsak handler om Maria, og 1,51–55 som universaliserer Marias erfaring og utvider den til også å gjelde Guds møte med hele menneskeheten. Disse versene har mange gammeltestamentlige paralleller, men spesielt Hannas lovsang i 1 Sam 2,1–11. Vers 50, der vår tekst begynner, er overgangen mellom de to delene. Det er en slags konklusjon på den første delen, men starter også med å utvide perspektivet til å gjelde "alle som frykter ham".

I versene 51–53 bruker Lukas seks verb på gresk i aorist, gjorde storverk, spredte, støtte og løftet, mett og sendte fra seg. Siden det ikke er så lett å se for seg hvordan Gud hadde oppnådd alt dette allerede kun gjennom unnfangelsen av Jesus, har forskerne forsøkt å forklare de seks verbene i fortid på forskjellige måter. En av de mest foretrukne måtene å se det på, er at verbene beskriver handlinger som er karakteristiske for Gud, og som gjennom unnfangelsen av Jesus er i fred med å skje. Et annet spørsmål er hvem er de rike (arrogante og mektige), og hvem er de lave (sultne). R.E. Brown argumenterer for at de lave er de jødiske kristne. D.P. Seccombe mener at de lave er Israel, og de rike er de hedenske

undertrykkerne. Fitzmeyer mener at de fattige er de reelt fattige i Israel og andre som lider, er syke og blir tråkket på. De rike er de reelt rike og de som er stolte, arrogante, og som ikke opplever at de trenger noen Gud. Ford understreker det militante og et hellig krig-perspektiv mens Horn mener at disse versene inneholder ebonittiske synspunkt. De rike blir avist på grunn av sin rikdom og de fattige opphøyd kun på grunn av at de er fattige. Det å være fattig er en tilstand der man gjør seg fortjent til Guds nåde. I Luk 2,1–20 modifiserer forfatteren selv dette temaet som også er tilstede i 6,20–26 og 16,19–26. Vel viser Gud en spesiell omsorg for de lave og fattige og sier at Maria sin situasjon vil bli snudd på hodet. Men ser vi på nærkonteksten hos Lukas, finner vi at de lave og fattige også må svare på evangeliets budskap, slik vi får et eksempel på i 2,6–20 i fortellingen om gjeterne. Lukas tar også senere opp tema som at de rike skal dele av sine eiendeler, fred og om å tilgi sine fiender, og gjør også på den måten modifiseringer. En kan derfor konkludere med at Lukas mener at medlemskap i gruppen "de lave, eller fattige" ikke kun handler om sosial status eller etnisk opphav.

VÅR NASJONALDAG OG PREKEN

17. mai er en stor og viktig dag for de fleste nordmenn både hjemme i Norge og i utlandet. Denne dagen binder oss sammen og samler oss på en helt spesiell måte. Jeg har i de siste 9 årene feiret 17. mai i utlandet, i Washington DC, New York og Berlin. Mange ganger har jeg kjent på hvor sterkt det er å nettopp feire denne dagen sammen med andre nordmenn og venner av Norge på et annet lands jord. I Berlin leier vi kirkelokaler av våre svenske venner og feirer dermed vår nasjonaldag på tysk jord, eid av svensker og med det norske flagget heist til topps i flaggstangen. Det er ikke selvsagt at vi kan gjøre nettopp det, og det fyller meg med takknemlighet. Det har blitt kjempet for at det skulle være mulig, og mange har ofret mye. Derfor er det også en dag for takknemlighet og solidaritet med mennesker som ikke har demokrati, frihet, trygghet og de verdier som vårt land er bygget på. I en tid der det kan virke som om det blåser nasjonalistiske vinder

over verden, blir det enda viktigere å løfte fram solidaritetstanken og vende blikket vårt like mye utover som innover mot oss selv en slik dag. Vi skal ikke bli historieløse, men ta med oss historien som visdom inn i samtiden. Etter 2. verdenskrig vokste den felles 17. mai-feiringen med barnetog frem slik vi kjenner den i dag – den som vi er så glad i og stolt av. Det er smil, glede, fest, flagg, bunader og hurrarop. Her i Tyskland og i mange andre land betyr det å gå i tog at en går i demonstrasjon. Det kan nok se litt rart ut at det da er en masse barn vi putter først i toget, men våre tyske naboer smiler og vinker når vi går gate-langs i Berlin. Det å veive med et norsk flagg gjør vi med stolthet, og tar det som den største selvføl-gelighet, men slik bruker man ikke flagget i Tyskland for eksempel, kun når det er landskamp i fotball. Vi som bor i utlandet, får gjerne et nytt blikk på våre norske tradisjoner og kan se tydeligere hva de betyr, og at det slett ikke er så selvsagt alt sammen. En annen ting jeg har lært noe viktig om her i Berlin, er hvordan vi bruker språket vårt og snakker om hverandre. Her legges det ned kranser på minnesteiner etter både Nordahl Grieg og Rikard Nordraak på 17. mai. Byen er full av minnesmerker etter krig, også mellom våre to land. Vi kan derfor velge å ha fokus på konflikt eller fred og forsoning. Vi snakker her alltid om hvor lenge det har vært fred mellom våre to land, og aldri hvor lenge det er siden krigen, om takk-nemlighet over det vennskap vi nå deler, og felles mål om trygghet og fred i Europa og verden. Hvordan vi bruker språket vårt og snakker om hverandre, har mye å si for om det er frykt og konflikt vi vekker og sprer, eller fred, trygghet og forsoning. Mitt håp er at 17. mai kan være en dag der vi jager frykten ut av våre felleskap, en dag der vi kan omfavne hverandre for sammen å stå opp for menneskeverd, solidaritet, et raust samfunn, trygghet og forsoning i Norge og i verden. Historien kan gi oss visdommens vinger til å ta modig fatt på dette oppdraget. Om vi vil se, lære og lytte, kan den gi oss en viktig bakgrunn til både å forstå hva det er som har gitt oss det samfunn vi har i dag, og å lære av det som har gått galt gjennom historien. Prekente-ksten vår gir oss også viktig visdom som gjelder til alle tider.

Den tar opp temaer som takknemlighet og lovprisning for alt vi har fått, og for Gud som har kommet oss i møte. Den peker sammen med lesetekstene på Guds trofasthet mot oss fra slekt til slekt, og at alt er gitt oss som en gave fra Gud – sist, men ikke minst vårt forvalteransvar overfor hverandre, og spesielt for de minste blant oss, de fattige, sultne og alle som lider. Disse tre overskriftene kan gi disposisjon til prekenen på vår nasjonaldag, som gir både et innenfra- og et utenfra-blikk. Vi kan sette vår nasjonaldag inn i en større ramme, for vi er ikke bare nordmenn; vi er også Guds barn og borgere i verden. Vår identitet er knyttet til hvor vi kommer fra, hvor vi er vokst opp, og hvor vi hører til. Gjennom dette utfordres vi også, til med Guds hjelp å ta et felles ansvar for å skape en bedre verden.

Gud er fra slekt til slekt – fra tid til tid, fra dag til dag og time til time, vår Gud. Hans løfte er å være tilstede i våre liv i alt som skjer for alltid – med omsorg, tilgivelse og velsignelse.

La oss derfor sammen lovsyng – en sang for en fremtiden, en sang om et håp – der kjærlighet råder, og sterk er å nå – et annet hjerte med varme og lys, en utstrakt hånd som gir rikdom til liv.

La oss aldri slutte å drømme, for drømmer blir virkelighet om vi gjør ord om til handling.

SALMER

Denne dagen er det våre kjente og kjære nasjonalsanger og vårsalmer som har sin selvsagte plass i gudstjenesten.

HILDE BARSNES
SJØMANNSPREST I BERLIN
HILDE.BARSNES@GMAIL.COM

6. SØNDAG I PÅSKETIDEN

21. MAI 2017

Prekentekest: Luk 18,1–8 (Enken og dommeren)

*Lesetekster: Jer 29,10–14 (framtid og håp) eller
Apg 16,25–40 (Paulus og Silas) / 1 Joh 5,13–15
(Gud hører bønn)*

Fortellende tekst: Joh 2,1–11 (Bryllupet i Kana)

*Poetisk tekst: Sal 66 (Han lyttet til mitt
bønnerop)*

Liturgisk farge: Hvit

BØNNENS PÅSKESØNDAG

Rogate – be og dere skal få! Slik lyder navnet på søndagen etter det latinske introitus. Det er bønnens søndag i kirkeårets festhalvår – mens bost- og bønnedag er bønnesøndagen i det festløse halvåret. Den kommer alltid før Kristi Himmelfartsdag og har gitt navn til de tre ukedagene imellom – kalt rogasjonsdagene. Mange steder gikk man rundt åkrene eller i prosesjoner og ba for grøden. I vår tid da grøden plukkes lettvint ned fra butikkhyllene i et overflodssamfunn, kunne rogasjonsdagene og Rogate-søndagen gjerne kombineres med Skaperverkets dag og bønn for lokalmiljø og skaperverk. Rogate-søndagen ser fram mot Kristi Himmelfartsdag og henter kraft fra den store forbeder som sitter ved sin Fars høyre hånd og ber for oss. Den ser fram mot pinsefesten og bønnens Hellige ånd.

LIGNELSER

Jesus fra Nasaret er en av verdenshistoriens store fortellere, og i dag er vi møter vi formen lignelse. For den kristne kirke har lignelsene betydning som en del av Jesu nærvær i det nådemiddelet som ordet fra hans munn er. For verdenslitteraturen er disse perler en umistelig del av kulturarven. Midt på Lukasevangeliets store spisebord står lignelsene som en slags hovedrett. Bare se på

kapitlene 15, 16, 17 og 18.

Det er to lignelser om bønn som står plassert sammen i Lukas 18,1–14: Lignelsen om enken og dommeren (vår tekst) og den påfølgende lignelsen om fariseeren og tolleren. Rett etter denne kommer teksten om Jesus og barna. Den første har også en innledning som tydelig forklarer hensikten med fortellingen. Den er fortalt for at ”de alltid skulle be og ikke miste motet”. ”De” er disiplene som får en god dose undervisning om hva det koster å være en disippel, om forfølgelser og Guds rikes komme – og midt i dette står bønneren der som en søyle.

KRAFTIG BØNNESTUING

Det er kraftig kost som denne enkle lignelsen byr oss. Den er enkel å forstå. Den har en enkel logikk, men er den så enkel å etterfølge?

Logikken er ”ganske enkelt” det at det tegnes et bilde av en gudløs slubbert av en bydommer og en grevling av en enke som sitter i beinet til det knaser. Enker på den tida var fattige, også på rettigheter, og det er ikke uten grunn Jesus velger en enke som forbilde på en som vil hevde sin rett. Hun vil ha sin rett og får det! Den hensynsløse drittsekken hjelper enken for å bli kvitt henne. Logikken: Hvor mye mer skal ikke da den hellige, milde Gud, som vi til og med kan få kalle far (Lukas 11,2), hjelpe og svare når vi kommer med våre krav.

Enkel logikk! Men ikke så enkelt allikevel. For vi har kanskje ikke skjont at vi kan komme med krav, at vi kan hevde vår rett, og at vi kan representere andre rettsløse når vi kommer, ikke til en hensynsløs dommer, men til vår Far.

Har vi skjont at når vi ber, må vi være pågående grevlinger som biter etter Vår Herre og ikke gir oss? Eller tror vi bønn har med harmoni og fred, og bare vi får tent på opiumspipa og inhalerer, så er det ikke så viktig hva slags røk som stiger opp til himmelen, bare vi får rus.

ENKENS BØNN OG ENKEL BØNN.

Jappe Eriksen, den gamle sjømannsmisjons- og KN-general, holdt en preken en gang (forteller han på en inspirasjonssamling jeg var på i år) hvorpå en kirkegjenger på sjømannskirka i New

York kom fram etterpå og sa at "det var faen til preken!". Min drøm er at vi skal holde slike prekener denne søndagen, og at folk i menigheten vil si om 10 år! Helmut Thielicke skriver om denne liknelsen i sin "Guds billedbok" og er heller ikke snau (Noe av tankegodset her er fra ham).

Thielicke har et gudsbilde som er meget aktivt når det gjelder Guds verdensstyre. Han mener at alt som skjer her i verden, på godt og vondt, er en del av Guds styre og kamp mot Satan og de onde kreftene. Mange andre (av oss?) opererer med et mer apatisk gudsbilde hvor Gud blir en som ikke styrer, men bare lider med de lidende og har like lite mening å tilføre det meningsløse som oss. Kanskje Satan ikke er inne i bildet i det hele tatt?

Poenget for Thielicke er at den kristne menigheten, representert ved enken, kan innvirke på (intet mindre) enn verdenshistoriens gang. Det rimer med det som Pater Olav Müller i Trondheim sa i et foredrag jeg hørte en gang: At en gammel forbederdame på et sykehjem i Trondheim kan, ved sin forbønn, påvirke hendelser på Vestbredden eller i Irak.

Da blir bønn viktig! Da tror man virkelig på bønn! Da blir bønn noe mer en skreddersydde fromme formuleringer, men desperate krav til Gud født i empatiens hellige rom. Hele lignelsens poeng er jo at vi kan komme med slike slitsomme krav.

Gud tåler mye bedre enn dommeren i teksten å bli mørbanket av våre krav på rettferdighet i verden, enten det er for oss selv eller for dem som lider urett. Tør du be i gudstjenesten om at den perverse verdistigningen på eiendommer skal stanse slik at unge mennesker kan få seg et sted å bo, og "barn kan vokse opp i stabilitet og trygghet"? Tør vi be i gudstjenesten om at IS må bli utradert? Har vi bedt for kristne i Midtøsten og deres framtid – har vi våget å plage Gud med denne type bøtter? Vi må gi litt mer blaffen når vi ber!

Fortellingen settes av Jesus inn i endetidsperspektivet: "Men når menneskesønnen kommer, vil han da finne troen på jorden?" I dette perspektivet er våkenhet et passord. Den som ber,

holder seg våken! Og det er bare bønnens skole selv som kan gi oss sans for livets proporsjoner, hva som virkelig er smått, og hva som virkelig er viktig å komme til Gud med.

Det virker som om enken, selv om hun er i manko når det gjelder rettigheter, er trygg på seg selv. Hun har en indre personlighetskjerne som er i balanse; hun er trygg nok til å gå på denne dommeren, koste hva det koste vil.

Å ha et trygt gudsforshold er forutsetningen for kravstor bønn. Det ligger en slik trygghet i å se tilværet i trosbekjennelsens lys: "... skal komme igjen for å dømme levende og døde." Det kommer en dag da alt skal falle på plass. Bekymringer, uro og angst er dårlige bidragsyttere til livet. Hvis evigheten er målestokk, og den ytterste dag ses som den store befrielsen, skaper det også en frimodighet til å gå løs på verden som den er, og prøve via bønner å bringe gudskreftene på bane slik at flere kan bli hjulpet til sin rett.

Vår viktigste oppgave denne søndagen er å lære menigheten å be på en ny måte! Jesus lærer oss jo at når vi ber, da er det en som hører – hans bekymring er om det i det hele tatt er noen som tror og ber når han kommer tilbake. Tiden før Jesus gjenkomst, enten det er om ett eller tusen eller titusen år, beskrives som en stor trengselstid, en natt. Mennesker som ber, vil være lyspunkter i natten.

Thielicke (som skrev sin bok i 1957) ser i det begynnende atomvåpenkappløpet et endetids-scenario, og han skriver: "Det kunne være en nyttig øvelse å forestille seg hvordan atomteknikken en vakker dag fullbyrder vår egen dom over denne jord, hvordan livet utslettes, og vår stjerne forvandles til en støvsky i universet. Hva vil da bli tilbake? Hva annet enn et fortsatt liv med Gud, det som en gang begynte i bønner, og som aldri kan opphøre? Hva annet enn våre navn, som er opptegnet i himmelen og er i sikkerhet der?"

FORBØNNEN

En sterk preken må på denne søndagen "følges opp" av en sterk forbønn, en forbønn som "sitter i" lenge! Kanskje skulle en bruke fredslitaniet med en egenprodusert festtids-bededagskollekt

der en går konkret til verks med bønneemner i enkens ånd. Ikke bare "ta en forbønn" på denne søndagen! Jobb litt ekstra med bønningen, og en kan også åpne kirkerommet og la folk komme fram og tenne lys i en globe eller skrive ned bønnekrav på lapper som bringes til alteret! Det enkle er ofte det beste – men bruk da fantasien for Guds skyld; la det stå til! Ikke tenk så mye på hensyn hit eller dit! Ta noen råsjangser – som enken. Det er ikke en hensynsløs dommer som hører – men vår Far i himmelen!

SALMELISTEFORSLAG

563 Når jord og himmel møtes her
478 Vær sterk min sjel el. 416 Du Far og Herre,
du som rår
627 Jesus lær du meg å bede
631 Det er makt i de foldede hender el. 678 Vi
rekker våre hender frem

982 Fredslitaniet
616 La din vingård bære frukt (N)
417 Mer hellighet gi meg (... mer styrke i
bønn)

Bi på Herren, vær ved godt mot! Han vil alltid lede din fot.

Be til Gud din himmelske Far. Be frimodig, du skal få svar!

Evig lovet være hans navn, Han som kom til synderes gagn!

La ei sorg i hjertet slå rot: Bi på Herren, vær ved godt mot!

(Bjørn Tonhaugen, NoS 1984 nr. 879)

KJELL A. SKARTETERHAGEN
SOKNEPREST I NITTEDAL
KJELL.SKARTETERHAGEN@
NITTEDAL.KIRKEN.NO

NYTT FRA BISPEDØMMERÅDENE

SØKERE

BORG BISPEDØME

Sokneprest i Sarpsborg prosti med tjenestested Sarpsborg sokn:

Berg, Morgan (33), fungerende sokneprest i Borgund, 6013 ÅLESUND

Bostrøm, Edgar (61), prest (deltid), 1639 GAMLE FREDRIKSTAD

Jacobsen, Espen Feilberg (61), ambulerende sjømannsprest på Filippinene, 1712 GRÅLUM

Larsen, Linn-Therese Jordheim (45), sokneprest i Østre Fredrikstad menighet, 1684 VESTERØY

Nilsen, Christian Dag (24), prestevikar, 1525 MOSS

Olsen, Rolv (60), kapellan Hamar (vikar), 2340 LØTEN

Shanka, Yohannes M. (49), kapellan, 1285 OSLO

Skadberg, Ole Kristian (61), sokneprest, 7100 RISSA

Sæther, May Helen (45), kapellan i Eidskog, 2211 KONGSVINGER

Winlund, Kristin (51), filosofisk praktiker, 1672 KRÅKERØY

Øksnes, Berit (57), prost i Asker, 1786 HALDEN

Anne-Margrete Saugstad
BIBELEN FOR HODE OG HJERTE

249,-

I denne boken deler Anne-Margrete Saugstad av sin store kunnskap om Bibelen og de bibelske tekstenes bakgrunn og sammenheng. Her finner du en rekke innfallsvinkler til hele Bibelens skattkammer – fra skapelsesfortellingen til Johannes' åpenbaring. Som leser vil du få større oversikt og forståelse for hva Guds ord er, og hva det handler om: Hans plan og gjennomføring av sitt verk til menneskehetens beste.

Anne-Margrete Saugstad er en skattet forkynner og har i en årrekke vært lærer i Det gamle- og Det nye testamentet ved Bibelskolen i Staffeldtsgate, senere Høgskolen i Staffeldtsgate.

www.lutherforlag.no

Tonje og Dag W. Haugeto Stang

TID FOR TO

299,-

Med visdom, erfaring og en solid dose humor leder Tonje og Dag oss gjennom råd og prinsipper for hvordan parforholdet best kan ivaretas og styrkes. Ukentlige lesestykker og samtale spørsmål gjør boken til en sørvisstasjon for par som ønsker å skape en fast rytme på "vår kveld" i hverdagen, med tid og rom for fruktbare samtaler. Boken kan med fordel gis som gave, og er rikt illustrert av Lars Aurtande.

Tonje og Dag W. Haugeto Stang har holdt samlivskurs i en årrekke og har lang erfaring som foredragsholdere og samtalepartnere.

Boken er et glimrende redskap i parterapi eller en gave til brudeparet.

www.lutherforlag.no

Avsender:
Luthersk Kirketidende
Sinsenveien 25
0572 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad (ansv.), prost Hege Elisabeth Fagermoen, førstelektor Sjur Isaksen og sokneprest Anne Grete Listrøm. Bokmeldingsansvarlig: Stipendiat Per Kristian Sætre. Redaksjonssekretær: Eyolf Berg.

ALLE HENVENDELSER rettes til:
Luthersk Kirketidende
v/Eyolf Berg
Sinsenveien 25
0572 OSLO
Tlf. 91 17 65 37
E-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

INTERNETT: www.lutherskkirketidende.no
Opplysninger om annonsepriser og utgivelsesplan finnes på nettsidene.

ARTIKLER OG LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende sendes på e-post til ovenstående adresse. Artikler skal normalt ikke overstige 2500 ord. Innlegg skal normalt ikke være mer enn 1200 ord.

ABONNEMENT: Pris kr. 600,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 825,- pr. år. Abonnementet inkluderer Tidsskrift for Praktisk Teologi (2 numre pr. år). Kontonummer: 8220.02.93882. Abonnementet løper til det sies opp skriftlig (brev, SMS eller e-post). Gamle og nye numre kan kjøpes i pdf-format fra <https://lutherskkirketidende.buyandread.com>